

Salsa!.doc

4

JAARGANG 3 | DEC 2007
DRIEMAANDELIJKE UITGAVE

NIEUWSBRIEF VAN DE VRIENDEN VAN HET LEUVENS STADSARCHIEF

Vrijwilligers gezocht

Naar aanleiding van de verhuizing van de stadsdiensten in 2008 werd er door het stadsarchief gestart met een grote 'opruimactie' in het archiefdepot. Niet dat wij zo slordig zijn, integendeel! Er is echter dringend nood aan een herinrichting van het depot, zoals u zelf ook zal kunnen vaststellen tijdens de rondleiding voor de SALSA!-leden op zaterdag 19 januari. Er wordt immers een enorme toevloed aan archiefdozen verwacht. Om deze zo optimaal mogelijk te plaatsen, dient een deel van het archief verhuisd en herverpakt te worden, waaronder het moderne archief van de Leuvense stadsdiensten (1830–1976). Dit bestand bevat een heel ruim spectrum aan dossiers van verschillende diensten waaronder stukken over kermissen en feesten, bouwdossiers, politieverslagen, toneelvoorstellingen en dergelijke meer. Het artikel over de stedelijke sigaren in de vorige nieuwsbrief was hiervan slechts een klein voorsmaakje.

Het moderne archief beslaat in totaal ongeveer 930 meter oude archiefdozen of 30.468 dossiers. Reeds in de vorige nieuwsbrief werd aangegeven dat de medewerkers van het stadsarchief volop aan het schonen en herverpakken zijn. Eén derde van de dossiers werd de voorbije twee jaar reeds in orde gebracht. Er dienen echter nog een 20.000-tal dossiers afgewerkt te worden. Een korte berekening leert ons echter dat er nog vier jaar nodig zijn om het bestand onder handen te nemen. Vandaar dat het stadsarchief graag een beroep wil doen op u als lid van onze vriendenkring. Wij zijn op zoek naar enthousiaste vrijwilligers die één namiddag per week (liefst maandag) onder begeleiding een handje willen toesteken. Specifieke kennis en ervaring zijn niet vereist.

Wat is uw taak?

Het moderne archief bevindt zich in oude archiefdozen die door de aanwezigheid van metalen en zure materialen schadelijk zijn voor de documenten. Deze moeten allen herverpakt worden in nieuwe zuurvrije archiefdozen. Het verpakken in nieuwe dozen is daarnaast ook plaatsbesparend. De dossiers in de oude archiefdozen worden bewaard in omslagen die te groot zijn voor de hedendaagse dozen en dus moeten deze worden bijgesneden. Daarnaast is schonen noodzakelijk: dit houdt in dat lege bladzijden en schadelijke elementen, zoals nietjes die zich in de omslagen bevinden, worden verwijderd. Affiches en voorwerpen worden eveneens uit de dossiers gehaald. Deze worden verzameld en elders onder betere bewaaromstandigheden ondergebracht.

Meer informatie?

Aansluitend op de rondleiding voor de SALSA!-leden op zaterdag 19 januari 2008 wordt een korte infosessie voorzien waarin meer uitleg gegeven wordt over de opdracht van de vrijwilligers. U kan zich eveneens tijdens deze infosessie inschrijven. Kan u niet aanwezig zijn, geen enkel probleem. Voor meer informatie of uw eventuele inschrijving kan u vanaf januari 2008 steeds contact opnemen met Danique Moors van het Stadsarchief; hetzij telefonisch op het nummer 016 300 870 of via e-mail danique.moors@leuven.be.

DANIQUE MOORS

I N H O U D

Vrijwilligers gezocht	1
Rubriek: Burengerucht	2
Rubriek: Uit goede bron	4
Een eeuweling vereeuwigd	6
Activiteiten van Salsa! vzw	8

burengerucht

Het archief van rector van Waeyenbergh in het Universiteitsarchief van de K.U. Leuven

De geschiedenis heeft Mgr. Honoré Van Waeyenbergh (1891–1971) meer dan één rol toebedeeld: veteraan van de Grote Oorlog, rector magnificus van 's werelds grootste katholieke universiteit en verzetsheld van de Tweede Wereldoorlog. Aan deze heroïsche status kwam bruusk een einde in het begin van de jaren zestig. De emeritaatsgrens, die hij zelf terugbracht tot zeventig jaar, werd hem fataal. Als erector magnificus nam hij verbitterd afscheid van Leuven en verhuisde naar een pand aan de rand van het Schaarbeekse Josaphatpark. Van daaruit zag Van Waeyenbergh met lede ogen hoe 'zijn' alma mater zich overgaf aan de 'aberraties' van 'regionalisten' en hoe de secularisatie 'dramatische' proporties aannam. Monseigneurs moesten wijken voor 'guerillero's', terwijl de Franstaligen 'verdreven werden' naar de bovenloop van de Dijle.

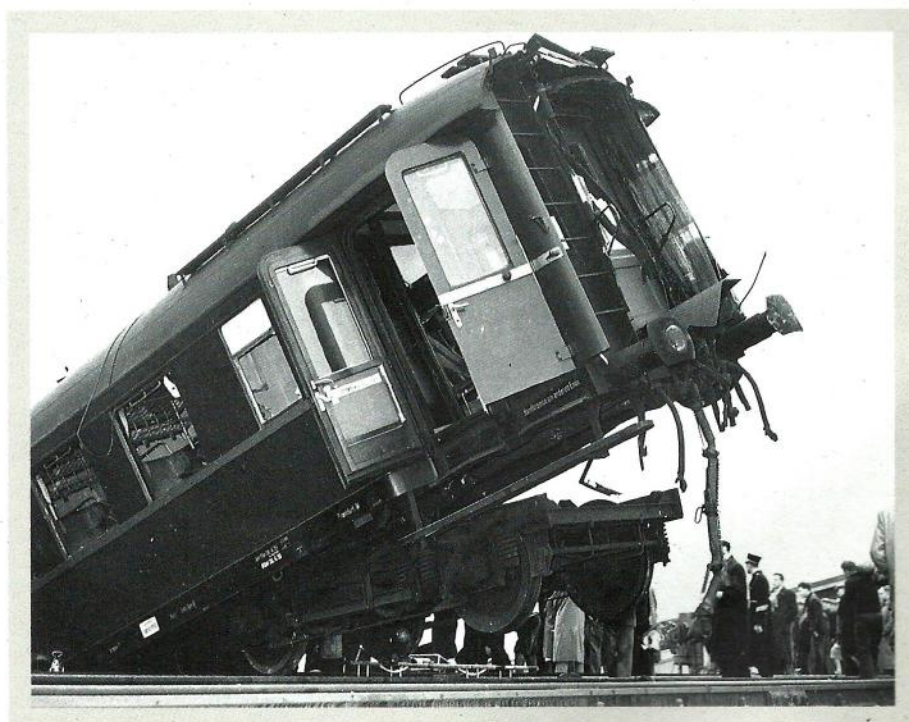
Dichtbij de Brusselse Grote Markt, boven de slagerij van vader Louis, zag Honoré in 1891 het levenslicht. Na zijn retorica te Hoogstraten belandde hij via het Groot-Seminarie van Mechelen aan de Leuvense universiteit. Zijn studie werd onderbroken door de Eerste Wereldoorlog. De alma mater sloot haar deuren en de jonge seminarist nam vrijwillig dienst als brancardier aan het IJzerfront. Getroffen door een granaatscherf in Ramskapelle werd hij gehospitaliseerd in Manchester. Daarna keerde hij terug naar *Flanders Fields* als secretaris van Mgr. Jean Marinis (1897–1942). De hoofdaalmoezenier van het Belgische Leger belastte hem met het onderwijs van de Mechelse seminaristen in de loopgraven. Cursusnotities en oefenschriftjes van een student bleven bewaard in het persoonlijke archief.

Na de Duitse capitulatie keerde Van Waeyenbergh terug naar Leuven. In 1919 werd hij door kardinaal Mercier tot priester gewijd, in 1924 gevolgd door zijn promotie tot doctor in de klassieke filologie met grote onderscheiding. Na een korte carrière als leraar retorica en later als directeur van de aartsbisschoppelijke colleges te Lier en Antwerpen, ging kanunnik Van Waeyenbergh in september 1936 terug naar de alma mater waarvan hij vice-rector werd. Belast met studentenaangelegenheden opende hij de jacht op 'zedeloze' studenten, kotbazen en herbergiers, een

strijd die hij ook als rector magnificus onvermoeibaar voortzette. Dit alles vond zijn neerslag in een reeks tuchtdossiers en circulaire met rectorale verordeningen, een onontgonnen bron voor een nieuwe generatie mentaliteitshistorici.

Zonder te willen verglijden in een *histoire bataille* kan men constateren dat de rector zich vaak ophield in de vuurlinie. Hij was nog geen twee maanden in functie als rector toen de Duitsers zich meester

maakten van de stad. Van Waeyenbergh wierp zich op als de engelbewaarder van krijgsgevangen of in last geraakte professoren en studenten. Met hand en tand verdedigde hij de autonomie van zijn universiteit. Hij slaagde er wonderwel in om een langdurige sluiting van de universiteit te vermijden. Het Arenbergpark werd op last van de rector herschapen in een gigantisch aardappelveld en ook de kolenbedeling werd door hem persoonlijk gecoördineerd. Naarmate de oorlog vorderde en zijn contacten met de bezetter toenamen, groeide bij de rector ook het verzet. Vrijzinnige en Joodse studenten, die de verduitsde ULB ontvluchtten, kregen onderdak te Leuven. In februari 1943 eiste de bezetter in het raam van de verplichte *Arbeitsdienst* de inschrijvingslijsten op. Van Waeyenbergh deed de documenten inmettelen in de universiteitshal en trok naar Brussel met collegae-rectoren om

tegen de gang van zaken te protesteren. Het leverde hem achttien maanden cel op. Pas na bemiddeling van koningin Elisabeth en de Heilige Stoel mocht hij Sint-Gillis vroegtijdig verlaten en werd zijn straf omgezet in huisarrest, eerst in Asse, later in Tervuren. Tot ver in de jaren vijftig teerde de alma mater, verpersoonlijkt in haar rector, op de herwonnen heldenstatus. Door onder meer het verlenen van eredoctoraten aan oorlogshelden en boegbeelden van het katholieke verzet, slaagde Van Waeyenbergh erin om deze status nog verder te cultiveren. Het legde de universiteit geen windeieren. De bibliotheek herrees uit haar as, vrijgevigheid en katholiek mecenaat kenden geen grenzen en nieuwe gebouwen schoten als paddenstoelen uit de grond.

De strijd lust van Van Waeyenbergh was na de oorlog niet geluwd. Toen de socialistische minister Léo Collard in 1954 aan kwam draven met een nieuwe Schoolwet, die nadelig was voor het Vrij Onderwijs, nam de rector de leiding. Hij slaagde erin zijn katholieke stoottroepen te groeperen. Studentenbetogingen in het academiejaar 1954-55 werden oogluikend toegelaten. Dat ook in politieke kring zijn optreden werd gewaardeerd, bewijst hét pronkstuk van het archief. In 1959 schonk minister Theo Lefèvre het originele gehandtekeningde CVP-exemplaar van het Schoolpact uit dankbaarheid aan de Leuvense rector. Dit stuk, dat onverwacht opdook in het privéarchief van Van Waeyenbergh, is alvast van nationaal belang.

De vaderlijke gestrengheid waarmee de rector zijn studenten poogde in de hand te houden, stond in schril contrast met zijn hang naar vernieuwing. De vooruitgang vertaalde zich in een vergrote mobiliteit van de rector, een grotere zichtbaarheid en een doeltreffender administratie. Van Waeyenbergh was de eerste Leuvense rector die kon autorijden. Bij de ontruiming van de stad voor de naderende Duitsers in mei 1940 nam hij plaats achter het stuur van een brandweerwagen. Onverdroten pendelde hij tussen Leuven en Brussel om zieken en gewonden in veiligheid te brengen. Ook later in de oorlog

kwam de auto hem van pas. Met de wagen doorkruiste hij het land op zoek naar boeken voor de verwoeste bibliotheek. Voor Van Waeyenbergh was zijn auto (letterlijk) zijn vrijheid. In de nacht van 20 op 21 mei 1944 dropte de R.A.F. een aantal bommen op Leuven. Van Waeyenbergh had op dat moment huisarrest in Tervuren. Toen hij het nieuws vernam, reed hij in het geheim naar Leuven om de schade op te meten. De rector fotografeerde de verwoeste universiteitsgebouwen. De kiekjes zijn exemplarisch voor het vaak unieke fotomateriaal in het archief.

Trein, schip en vliegtuig brachten hem de wereld rond. Zwitserland, de Britse eilanden, Spanje, Italië, Frankrijk, Amerika, en het Heilig Land waren de favoriete reisbestemmingen.

Behalve de rector trad ook de universiteit zelf voor het eerst buiten de Leuvense agglomeratie. Na het aansnijden van de landgoederen in Heverlee en Lovenjoel onder het rectoraat van Ladeuze, waren in de jaren vijftig het park en kasteel de Maurissens in Pellenberg aan de beurt. Op de flank van een Hagelandse heuvel werd een universitair sanatorium neergezet. Door het slinkend aantal tbc-patiënten werd 'Pellenberg' nog tijdens de bouw omgedoopt tot Universiteitskliniek St.-Barbara. Ook het terrein in St.-Lambrechts-Woluwe, waar later de UCL haar Cliniques Universitaires Saint-Luc bouwde, werd aangekocht.

De expansie van de universiteit kende geen grenzen. In Belgisch-Kongo zag de nieuwe Universiteit Lovanium het levenslicht. Op de hoogvlakte van Kimuenza, nabij Leopoldstad, verrees een indrukwekkende campus met alle voorzieningen. Het welslagen van dit ambitieuze project beschouwde Van Waeyenbergh grotendeels als zijn persoonlijke verdienste. 'Stichter van de Universiteit Lovanium te Leopoldstad' vermeldt zijn grafscript.

Meer dan zijn voorganger Ladeuze, besteedde Van Waeyenbergh aandacht aan public-relations. De rector ontpopte zich tot een meester-organisator van academische plechtigheden. Veelkleurige stoeten, somptueuze banketten en overvolle aula's, alles met het nodige decor van vaandels, palmen en roodfluwelen drapeeën, waren maandelijks kost in Leuven. Het verhoogde de zichtbaarheid van de universiteit in de stad en ver daarbuiten. Van Waeyenbergh zelf was niet ongevoelig voor eerbewijzen. Het lidmaatschap van de Academie, het ereburgerschap van de stad Leuven en vele eretekens aanvaardde hij met een vanzelfsprekende 'ge-

latenheid'. Het ergerde hem mateloos wanneer hij of de universiteit niet met de nodige eerbewijzen werden bejegend. Hij stond op protocol. In 1954 volgde na de vele academische en burgerlijke eerbewijzen ook de kerkelijke bekroning van zijn carrière. Op 28 oktober wijdde de pauselijke nuntius hem in de St.-Jozefskerk tot hulpbisschop van Mechelen en tot titulair bisschop van Gilba in Tunesië. Door de opkomst van de televisie nam bij het begin van de jaren zestig de belangstelling voor plechtigheden af. Het rijke Roomse leven ruimde plaats voor 'Schipper naast Mathilde'.

In 1964 nam Van Waeyenbergh afscheid van Leuven en van 'zijn' universiteit. Om zich te wapenen tegen de eenzaamheid, concentreerde hij zich op zijn pastorale taken als hulpbisschop. De rectorale waardigheidstekens hadden plaats geruimd voor chrismales en wijwaterkwast. Onvermoeibaar droeg hij dagelijks de mis op, diende doopsels toe, zegende huwelijken in, wijdde priesters, zegende klokken en bossen etc. De kranige zeventiger trad steeds vaker op als plaatsvervanger van de kardinaal. Hij toog naar Vaticanum II om er ten strijde te trekken tegen de voorgestelde 'liturgische verwildering', maar het ontbrak hem aan overtuigingskracht. Na een laatste Kongoreis werd een galcrisis hem in 1971 fataal. Kort voor zijn dood maakte hij zijn testament. De erector liet het uittypen door Marie-Emilie Ampe, zijn typiste te Schaarbeek. Bij gebrek aan een autograaf werd zijn laatste wilsbeschikking na het overlijden ongeldig verklaard. De inboedel werd onder de familie verdeeld of samen met de bibliotheek verkocht. Het persoonlijke en geheime archief dat Van Waeyenbergh angstvallig had bijgehouden, werd in bewaring gegeven bij zijn oud-privésecretaris Jan Aerts. In 1987 keerde het terug naar de universiteit, waar het nu opnieuw herenigd is met het rectoraatsarchief.

Het archief van rector Van Waeyenbergh biedt een zeer goed zicht op het wel en wee van de archiefvormer en op het rijke Roomse leven aan de universiteit in het Leuven van de jaren '40 en '50. Het hoeft geen betoog dat het archief een schat aan informatie bevat over stad en universiteit. Net als de rijke fotocollectie illustreren vele stukken het meer dan lokale belang ervan. De inventaris, die eerlang wordt voltooid, vormt de langverwachte sleutel tot dit zeer waardevolle Leuvense archief.

KJELL CORENS

Foto's: treinramp Willese, 1954 – burgemeester Alfons Smets en rector Van Waeyenbergh bij de uitreiking van eretekens in het Leuvense stadhuis, s.d.

Uit goede bron

Henry van de Velde, 1863–1957

Archiefstukken van en over de architect van Tweebronnen tentoongesteld

Naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van het overlijden van architect Henry van de Velde – overleden op 15 oktober 1957 in Zürich (Zwitserland) en begraven in Tervuren, naast zijn echtgenote Maria Sèthe – werd in samenwerking met het Stadsarchief Leuven, het Universiteitsarchief en de Campusbibliotheek Arenberg van de K.U.Leuven een archieftentoonstelling georganiseerd.

De tentoonstelling, die al te zien was in het Leuvense Stadsarchief en in de Campusbibliotheek Arenberg, staat van 7 tot 20 december 2007 opgesteld in de Universiteitsbibliotheek.

De drie Leuvense bewaarinstellingen bleken namelijk uitermate interessant archiefmateriaal met betrekking tot Henry van de Velde te bezitten, dat zonder twijfel onvolgende bekend was, dan wel helemaal onbekend bij de Henry van de Velde-onderzoekers en als dusdanig nooit eerder gepubliceerd. De in Leuven bewaarde archieven hebben niet zozeer rechtstreeks te maken met zijn architecturale oeuvre, dan wel met interessante persoonlijke relaties van

Henry van de Velde met twee sleutelfiguren in de Belgische architectuurgeschiedenis van de eerste helft van de twintigste eeuw: architect Huib Hoste (1881–1957) en architect en stedenbouwkundige Raphaël Verwilghen (1885–1963). Een uitzondering hierop is uiteraard het dossier (briefwisseling en plannen) met betrekking tot de Technische School in Leuven (1936–1942), bewaard in het Stadsarchief in Tweebronnen, het gebouw van Van de Velde zelf.

Henry van de Velde was opeenvolgend werkzaam in België, Duitsland, Zwitserland, Nederland, opnieuw België en Zwitserland. Hij bouwde in hoofdzaak in België, Duitsland en Nederland. Hij heeft er niet alleen gebouwde sporen nagelaten maar ook uitgebreide archivalische getuigen, bewaard in stadsarchieven en in privéarchieven van zijn opdrachtgevers. Belangrijk Van de Velde-archief wordt bewaard in Weimar, waar hij werkte en woonde van 1902 tot 1917 (Stiftung Weimarer Klassik en Kunstsammlungen zu Weimar), en in Hagen, waar hij vooral in opdracht van Karl Ernst Osthaus, de stichter van het Folkwangmuseum, nu Karl Ernst Osthausmuseum (Archiv der Henry van de Velde Gesellschaft en Karl Ernst Osthaus Archiv) aan de slag was. Andere belangrijke Duitse bewaarplaatsen van archief met betrekking tot Henry van de Velde zijn de Phillips-Universität in Marburg (een fotografische collectie) en het Deutsches Literaturarchiv in Marbach am Neckar (vooral briefwisseling met vooraanstaande figuren uit de Duitse culturele

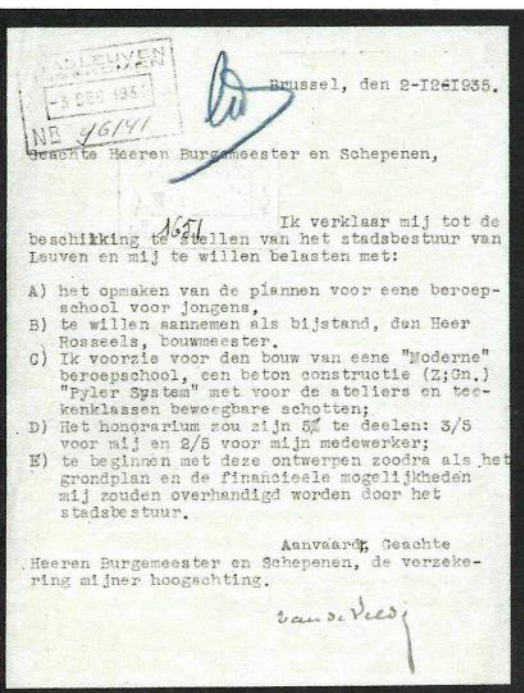
wereld zoals graaf Harry Kessler, Richard Dehmel, Julius Meier-Graefe, Hugo von Hoffmannsthal...).

Van 1920 tot 1926 werkte Van de Velde als privé-architect van de familie Kröller-Müller vooral aan het project voor het zogenaamde *Groot Museum* op de Franse Berg in Hoenderloo op de Hoge Veluwe. Het oorspronkelijke project zou nooit voltooid worden. In de plaats ervan kwam het zgn. 'overgangsmuseum', het huidige Rijksmuseum Kröller-Müller (eerste ontwerpen vanaf 1925, gebouwd 1936–1957), waar onder andere archief in verband met deze museumprojecten wordt bewaard.

Bij het overlijden van Henry van de Velde in 1957 werd het door hem gevormd archief gedeponneerd in de Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) in Zürich. In februari 1963 besloten Thyl en Nele van de Velde de archieven van hun vader te schenken aan de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. Nog in hetzelfde jaar werden de meer dan 4.000 stukken onder toezicht van Hans Curjel, die de eerste editie van Van de Veldes autobiografie bezorgde, overgedragen. Het archief wordt er bewaard in het door de Franse gemeenschap beheerde onderzoekscentrum *Archives et Musée de la Littérature*.

Henry van de Velde bewaarde tijdens zijn laatste jaren in België nog een bijzondere selectie van tekeningen in *La Nouvelle Maison*, zijn eigen huis in Tervuren. Hij liet deze uitzonderlijke stukken – vooral in verband met zijn vroege werk in België en Duitsland – bij zijn vertrek naar Zwitserland achter in

handen van de Ecole Nationale Supérieure des Arts Visuels de la Cambre, het voormalige Hoger Instituut voor Sierkunsten in Brussel, waarvan hij de inspirator en de eerste directeur was. Dit uiterst belangrijke tekeningenarchief wordt sinds kort beheerd door het onlangs opgerichte Fonds Henry van de Velde.

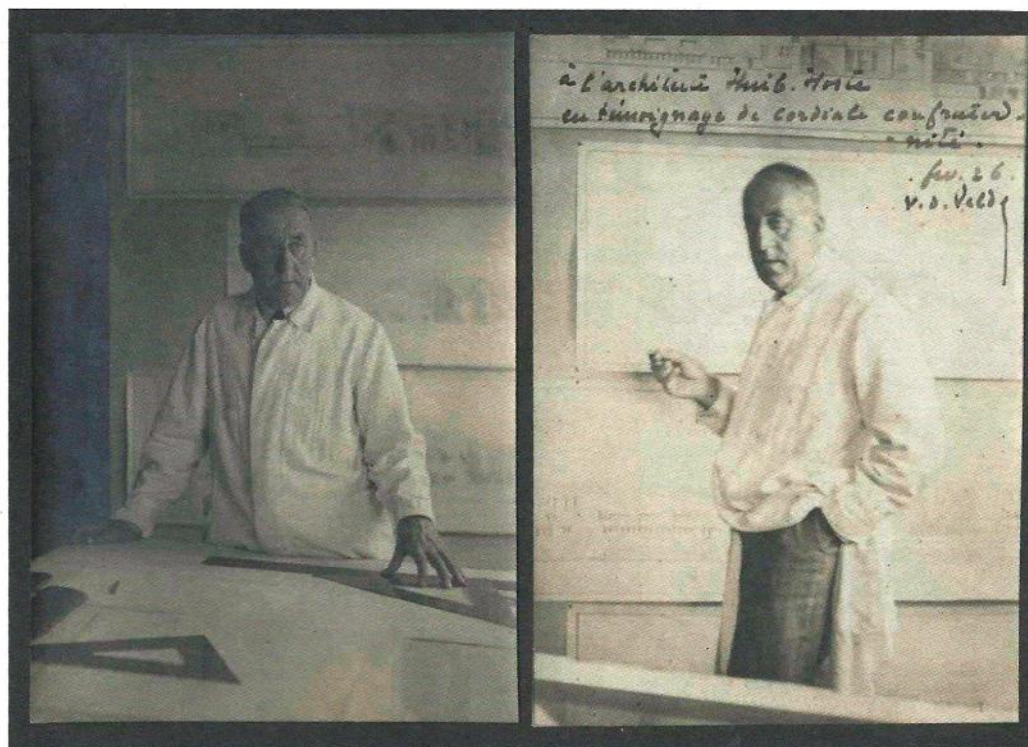
Het Universiteitsarchief van de K.U. Leuven bewaart een gedeelte van het archief van architect Huib Hoste. Het betreft vooral briefwisseling en documentatie en een beperkt aantal ontwerptekeningen. Het grootste gedeelte van de ontwerpdossiers van Huib Hoste wordt evenwel bewaard in het Sint-Lucasarchief (Brussel). Als jonge modernist zette Hoste in het begin van de jaren twintig alles in het werk om Van de Velde terug naar België te krijgen. Dat lukte uiteindelijk in 1926, dank zij minister Camille Huysmans en de stichting van het Hoger Instituut voor Sierkunsten in de voormalige abdij Ter Kameren (La Cambre) in Brussel. Het archief van Hoste bevat een aantal interessante documenten, onder andere brieven van Henry van de Velde en persknipsels – in het bijzonder uit de Franstalige pers – in verband met de ongewenst geachte terugkeer van de 'Duitse' Henry van de Velde, onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog.

Het archief van Raphaël Verwilghen, dat bewaard wordt in de Campusbibliotheek Arenberg (CBA) in Heverlee, betreft vooral de 'late' Van de Velde en zijn 'tweede Belgische periode'. Verwilghen doceerde in Ter Kameren en was tijdens de Tweede Wereldoorlog medewerker van Henry van

de Velde binnen het Commissariaat-Generaal voor 's Lands Wederopbouw. Dit archief bevat heel wat briefwisseling tussen Van de Velde en Verwilghen en andere documenten die een erg interessant persoonlijk beeld geven van de rol van Henry van de Velde binnen het Commissariaat-Generaal. Raphaël Verwilghen woonde in Tervuren tegenover Henry van de Velde. Na diens vertrek naar Zwitserland werd

Verwilghen zowat de huisbewaarder van *La Nouvelle Maison*. De laatste brieven van Van de Velde – ondertussen 94 jaar – aan Verwilghen geven een bijzonder dramatisch, maar schitterend geschreven beeld van zijn laatste levensdagen.

LUC VERPOEST

Over Henry van de Velde:

Henry van de Velde, *een Europees kunstenaar en zijn tijd*, s.l., 1993.

A.M. Hammacher, *De wereld van Henry van de Velde*, Antwerpen, 1967.

L. Ploegaerts & P. Puttemans, *L'oeuvre architecturale de Henry Van de Velde*, Brussel-Québec, 1987.

K.-J. Sembach, *Henry van de Velde*, Stuttgart, 1989.

S. Jacobs e. a. *Tweebronnen. De reconversie van de Technische School van Henry van de Velde tot Openbare Bibliotheek en Archief van Leuven*, Leuven, 2000.

S. Jacobs, *Henry van de Velde. Wonen als kunstwerk, een woonplaats voor kunst*, Leuven 2005 (2de uitg.).

Memoires van Henry van de Velde:

H. Van de Velde, *Geschichte meines Lebens*, München, 1962.

H. Van de Velde, *Récit de ma vie (Anvers, Bruxelles, Paris, Berlin 1863–1900)* (ed. A. Van Loo & F. Van de Kerckhove), Brussel, 1992.

H. Van de Velde, *Récit de ma vie (Berlin, Weimar, Paris, Bruxelles 1900–1917)* (ed. A. Van Loo & F. Van de Kerckhove), Brussel, 1995.

Gilbert Theys (Leuven, 1933) behoeft voor de meeste SALSA!-leden wellicht geen introductie. Hij gaf jarenlang Nederlands aan het Leuvens atheneum en was een van de vaste bezoekers van het stadsarchief. Gilbert Theys publiceerde onder andere over het Van 't Sestichhuis, de familie Van 't Sestich en de geschiedenis van het officiële onderwijs in zijn geboortestad. Opmerkelijk is ook zijn studie van de Latijnse termen die voorkomen in de Leuvense schepenakten.

Een eeuweling vereeuwigd

Op 7 september 1937 vierde de Leuvense Adèle Vandenbosch alias 'Adèlleke Rummens' haar honderdste verjaardag. Gilbert Theys is aangenaam verrast met wat er in het stadsarchief terug te vinden is over hoe de volledige stad, en hijzelf, zeventig jaar geleden met haar mee vierde.

Het dossier dat door het stadsbestuur werd aangelegd naar aanleiding van Adèles honderdste verjaardag geeft een duidelijk beeld van de ijver waarmee aan de voorbereidingen van het feest werd gewerkt. Behalve een officiële getuigenis in de vorm van briefwisseling en verslagen

bevat dit dossier ook heel wat interessante documentatie en originele foto's die deze speciale dag uit het verleden van de stad nog meer tot leven brengen.

Toen de Commissie van Openbare Onderstand (C.O.O.) het Leuven stadsbestuur vroeg om Adèle uitgebreid te vieren, werd aangedrongen op een groot feest. Het was immers van de huldiging van Petrus Bullestraet in 1883 geleden dat er in de stad nog een eeuweling of *centenaire* gevierd kon worden. Adèle Vandenbosch, die zo goed als heel haar leven in de Sint-Kwintensbuurt had doorgebracht, was jarenlang kantwerkster geweest en verbleef op het moment van haar honderdste verjaardag in de *Infirmierie* in het Groot Begijnhof.

Met enkele leden van de C.O.O. en de Stedelijke Feestcommissie werd een speciaal feestcomité opgericht, aangevuld met vertegenwoordigers van het handelaarsverbond Sint-Apollonia en de Sint-Kwintensbond. Waarnemend burgemeester Edmond Doms was naar eigen zeggen verheugd over de medewerking van plaatselijke verenigingen maar drong erop aan een 'deftig volkskarakter' te bewaren en de feestelijkheden niet tot een 'mascarade' te herleiden.

Het comité spaarde kosten noch moeite om van 7 september 1937, bij het begin van Leuven-Kermis, een memorabele dag te maken. De feestelijkheden begonnen met een dankmis in de Sint-Kwintenskerk. Deze mis werd opgeluisterd door het Sint-Kwintenszangkoor, dat onder leiding stond van meester-schoenmaker Filip Theys, buurtgenoot van de jubilaris en grootvader van Gilbert Theys. Filip Theys maakte overigens ook zelf deel uit van het speciale feestcomité.

Na de dankmis werd Adèle Vandenbosch, omringd door een stoet van familie, de beheerder van de *Infirmierie*, het bestuur van de C.O.O. en de leden van de bijzondere feestcommissie, als een ware heldin met een colonne rijtuigen door de stad gevoerd om in het stadhuis officieel te worden ontvangen. Zij werd er overladen met speeches, bloemen, cadeaus en koninklijke gelukwensen. Tegen de middag bracht de hele stoet, Adèle en burgemeester Doms op kop, opnieuw naar de *Infirmierie* in het Begijnhof voor een uitgebreid feestmaal.

Ook in de namiddag ging het feest verder. Van op een gelegenheidsdistribune voor de Sint-Kwintenskerk keek het feestgezelschap toe op een 'Grote Folkloristische Stoet'. In deze optocht, gedetailleerd be-

schreven in een officieel programmaboekje, beeldden praalwagens en vele figuranten Adèles levensloop uit met als rode draad een steeds veranderende wereld waarvan de jubilaris al honderd jaar getuige was: oude kinderspelen, de verloving, 'oude stielen',... Figuranten werden overal gezocht. Zelfs de minister van landsverdediging werd gevraagd of hij soldaten en paarden kon voorzien. De minister ging hier overigens niet op in.

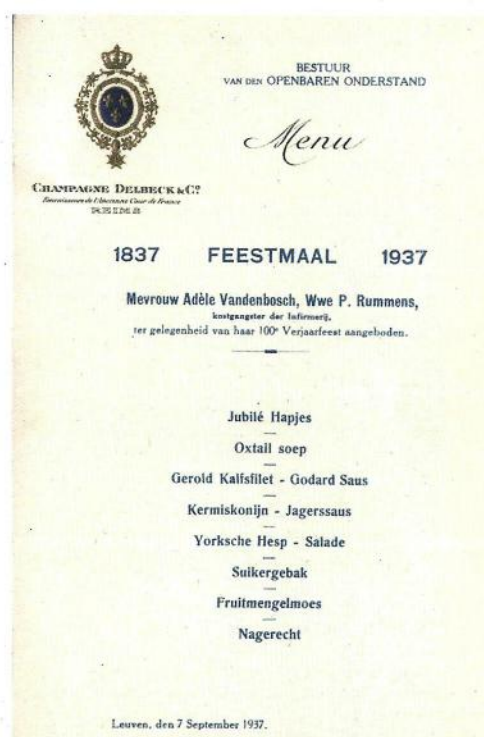
Het is niet bekend hoeveel mensen aan deze optocht deelnamen of hoeveel toeschouwers er langsheen het parcours toekken. Een bericht uit *De Volkswil* van 12 september 1937 geeft wel enig idee: *Nooit hebben we op de Groote Markt zo veel volk gezien. Tot op de daken stonden nieuwsgierigen [...]. De politie kon de menigte niet bedwingen. Tienduizenden personen braken door de gordel der politie.* Vast staat dat het Rode Kruis in de loop van de dag zesentwintig personen diende te verzorgen.

Het feest werd 's avonds afgesloten met de 'algemeene verlichting van 't Groot Begijnhof en omliggende' en een 'groot wan-

grammaboekjes en individuele sponsoring. De stad van haar kant steunde het comité met een cheque van 15.000 BEF. Bovendien schonk het stadsbestuur de jubilaris een speciaal voor haar ontworpen *zetel in gewast eik, overtrokken met fluweel [...]* met in het midden van het bovengedeelte der rugleuning het wapen der Stad [...], *fijn afgebeeld*, die ook al 1.400 BEF had gekost.

Het stadsbestuur leek overigens niet genoeg te krijgen van haar oudste stads-genoot. Twee dagen na het feest nodigde het Adèle Vandenbosch uit om een kopje koffie aan de Zoete Waters te drinken.

De Leuvense socialistische partij gaf in 1938, naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen, een campagnebrochure uit waarin de feestelijkheden rond Adèles verjaardag als een van de socialistische verwezenlijkingen van het paarse stadsbestuur werden vermeld. Als reactie hierop werd het feest ook in een katholiek pamflet 'opgepikt', maar dan uiteraard om oppositie te voeren: *Dat Delleke honderd jaar is [...] is toch niet te danken aan de... socialisten!*

delconcerto'. Hieraan heeft Gilbert Theys nog zeer duidelijke herinneringen. Als vierjarig knaapje, op de schouders genomen door zijn vader, werd hij betoverd door de lampionnen die het Begijnhof verlichtten.

De totale kostprijs van Adèles verjaardagsfeest bedroeg meer dan 33.000 BEF, een enorm bedrag voor die tijd. Inkomsten werden gehaald uit de verkoop van pro-

Adèle Vandenbosch zou ook nog de volgende jaren van haar verjaardagsfeest kunnen genieten, uiteraard met een meer bescheiden budget en programma. In april 1944 haalde ze als oudste Belg zelfs het nationaal filmjournaal. Ze werd uiteindelijk 107 jaar en overleed op 16 december 1944.

praktische informatie

Salsa! vzw
Samen Actief voor het
Leuvens StadsArchief!

Maatschappelijke zetel
Stadsarchief Leuven,
Rijschoolstraat 4/001
3000 Leuven

www.leuven.be/salsa
salsa@leuven.be

Bestuursleden

Gustaaf Janssens (voorzitter),
Karel Carmeliet,
Marc Carnier (penningmeester),
Luc Grégoire
Hendrik Ollivier (secretaris)

U kan lid worden van Salsa! vzw

door overschrijving van
€ 10 (voor gewone leden) of
€ 25 (voor steunende leden)
op volgend rekening nummer:
068-2420772-67
Dit lidgeld omvat de driemaandelijkse
nieuwsbrief, mogelijkheid tot aankopen
van de eigen publicaties en gratis
toegang tot de activiteiten van de
vriendenkring.

Stadsarchief Leuven

Rijschoolstraat 4/001
3000 Leuven
T 016 30 08 69
F 016 23 40 06
E archief@leuven.be

Openingsuren leeszaal

Dinsdag–woensdag: 9.00 tot 17.00 u
Donderdag: 9.00 tot 20.00 u
Vrijdag: 9.00 tot 16.00 u

Salsa!.doc

C O L O F O N

is een driemaandelijkse nieuwsbrief,
uitgegeven door Salsa! vzw,
de Vriendenkring van
het Leuvens Stadsarchief.

Het abonnement is inbegrepen
in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Redactie
Marika Ceunen
Gustaaf Janssens

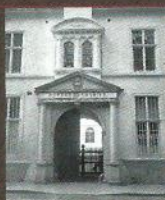
Redactieadres
Stadsarchief Leuven

Verantwoordelijke uitgever
Gustaaf Janssens
Maria-Theresiastraat 87
3000 Leuven

Foto's
Eric Dewaersegger,
universiteitsarchief K.U. Leuven
Stadsarchief Leuven

Druk en vormgeving
Drukkerij Leën | Hasselt

Activiteiten van Salsa! vzw

Foto's:
Universiteitsarchief
K.U. Leuven

Te koop: SALSA!-cahier 5

Het nieuwe SALSA!-cahier handelt over de geschiedenis van het Werkhuis van Weldadigheid te Leuven (1802–1866). Deze instelling was destijds gevestigd in het Van Dalecollege en had tot doel bedelaars werk te verschaffen. In ruil voor brood en soep maakten ze er kleding voor de Leuvense weldadigheidsinstellingen. Het rijk geïllustreerd cahier is te koop in de leeszaal van het stadsarchief. Leden betalen € 10, niet-leden betalen € 15.

Rondleiding door professor Luc Verpoest

Naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van het overlijden van Henry van de Velde worden nooit eerder vertoonde archiefstukken rond de persoon en het werk van deze architect in een tentoonstelling bijeengebracht. Organisator Luc Verpoest geeft voor de SALSA!-leden een exclusieve rondleiding op zaterdag 15 december 2007 om 11.00 uur in de universiteitsbibliotheek van K.U. Leuven. Wie er graag bij wil zijn geeft best op voorhand een seintje via mail (archief@leuven.be) of telefonisch op het nummer 016 300 869.

Het stadsarchief anders bekeken

Als nieuwjaarsgeschenk biedt het stadsarchief van Leuven de leden van haar vriendenkring op zaterdag 19 januari 2008 om 11.00 uur een exclusieve rondleiding doorheen het archiefdepot aan. De stadsarchivarissen zullen u verrassen met een fascinerend parcours langs onbekende en indrukwekkende archief- en collectiestukken. U kan zich voor deze rondleiding inschrijven via mail (archief@leuven.be) of telefonisch op het nummer 016 300 869.